

دانشگاه علوم پزشکی اردبیل

دانشکده پزشکی

پایان نامه :

برای دریافت درجه دکترای حرفه ای

در رشته پزشکی

عنوان :

**بررسی وضعیت شاخصهای نسخه نویسی پزشکان عمومی
در شهرستانهای استان اردبیل در طی شش ماه اول سال ۸۱**

استاد راهنما:

جناب آقای دکتر مهرداد میرزاجیمی

متخصص کودکان و نوزادان و عضو هیئت علمی دانشگاه

استاد مشاور:

جناب آقای دکتر علیرضا پوستی

متخصص کودکان و نوزادان و عضو هیئت علمی دانشگاه

تحقیق و نگارش :

سیدفرهاد رئیسی

سالتحصیلی ۸۲-۱۳۸۱

شماره پایان نامه: ۰۱۴۱

زندگی صحنهٔ یکتای هنرمندی ماست
هرکسی نغمهٔ خود خواند و از صحنه رود
صحنه، پیوسته به جاست
فره آن نغمه، که مردم بسپارند به یاد

تقدیم به :

به	دو فرشته
به	دو ستارهٔ پرفروغ (زندگیم)
به	دو قبلهٔ نیازم
به	دو ممراب دلم
به	دو عبادتگاه جانم
به	مهر و ماه آسمان عمرم
به	دو شمع‌ی که جانانه سوختند تا نورشان (روشنی بخش (زندگیم باشد

پدر عزیزم (جناب آقای حاج نادر (ئیسی)

و

مادر فداکارم (سرکار خانم گیتی افشاری نژاد)

تقدیم به:

پدر بزرگوارم (جناب آقای فرض اله محفزی زارع)

او که همواره سایبانی از محبت

دریایی از معرفت

و حامی و یاور ما در زندگی مشترکمان بوده است.

تقدیم به :

مادر مهربانم (سرکار خانم رباب زارع)

به پاس پاکی و رنوفت قلبش

به مادری که زندگیش در وجود فرزندانش

خلاصه می شود.

تقدیم به:

همراز

همراه

و همسفر روزهای زندگیم

سرکار خانم دکتر شبنم جعفری زارع

تقدیم به:

برادران بزرگوار:

- دکتر فرشید رئیسی
- مهندس مرتضی جعفری و خانواده محترم
- مهندس صمد جعفری
- دکتر محمد علی جعفری

و عزیزان

دکتر الناز جعفری زارع

و نرگس

تقدیم به :

به روح پاک عموی بزرگوارم:

جناب آقای دکتر میر محمد حسین رئیسی

و

جناب آقای حاج بیوک جامعی

تقدیم به:

استاتید بزرگوارم

جناب آقای دکتر مهرداد میرزا رحیمی

و

جناب آقای دکتر علیرضا پوستی

باشد که ادامه دهنده راهشان باشیم.

با تشکر و قدردانی از:

جناب آقای شفیع شفیع و خانم زارداشت

که در تدوین این پایان نامه

زحماتی را متحمل شده اند.

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱.....	چکیده
۳.....	مقدمه
۴.....	فصل اول: کلیات
۵.....	تعریف واژه ها
۶.....	کلیاتی در مورد داروها
۷.....	گزارشات و آمار مصرف داروئی در کشورهای مختلف و ایران
۱۱.....	معضلات عمده داروئی ایران
۱۶.....	نقش بیمار در روند درمان
۱۸.....	چه باید کرد ؟ راه حل چیست؟
۲۲.....	فصل دوم: مواد و روش ها
۲۳.....	مواد و روش ها
۲۵.....	نمونه پرسشنامه
۲۶.....	فصل سوم: نتایج
۲۷.....	نتایج (Results)
۴۱.....	فصل چهارم: بحث و نتیجه گیری
۴۲.....	بحث و نتیجه گیری
۴۵.....	پیشنهادات
۴۶.....	منابع و ضمیمه

چکیده

معضلات داروئی ایران به صورت کمبود و یا نبود همیشگی برخی از اقلام داروئی به صورت مشخصه خاص این نظام در آمده است.

علیرغم بهبود بسیاری از کاستی ها مشکلات داروئی بزرگترین مشغله فکری و اجرایی مسئولین داروئی وزارت بهداشت، درمان و آموزشی پزشکی بوده و هنوز هم بسیاری از جوانب این مشکل به صورت لاینحل باقی مانده است.

در سال ۱۳۸۰ در کشور بالغ بر ۱۹/۷۷ میلیارد عدد دارو به ارزش بیش از ۴۱۳۲ میلیارد ریال به فروش رسیده است که در مقایسه با آمار مصرف دارو در سال ۱۳۷۹ بیانگر ۵/۷ درصد رشد مصرف عددی و حدود ۲۲/۳ درصد رشد مصرف ریالی می باشد. در سال ۱۳۸۰ چنانچه جمعیت کشور ۶۵ میلیون نفر در نظر گرفته شود به طور متوسط هر ایرانی بالغ بر ۳۰۴ عدد به ارزش ۶۳۵۸۴ ریال دارو مصرف کرده است.^{۱۳}

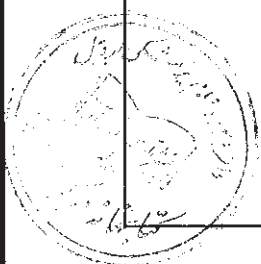
در این مطالعه توصیفی - تحلیلی مقطعی (Cross - Sectional) که در عرض ۶ ماه اول سال ۱۳۸۱ بر روی ۲۲۴۶۳ تعداد نسخ مربوط به ۴۶۳ پزشک (که نسخه ها وابسته به بیمه تامین اجتماعی و بیمه خدمات درمانی بودند) انجام شد. پس از تکمیل پرسشنامه ها ، اطلاعات گرد آوری شده وارد نرم افزار کامپیوتری SPSSWIN گردید و نتایج استخراج گشت.

در این مطالعه میانگین تعداد اقلام داروئی نسخ پزشک عمومی استان اردبیل ۳/۷۲ قلم دارو در هر نسخه بود. حدود ۳/۳۳ درصد نسخ فقط دارای یک قلم دارو بودند در حالیکه ۲۴/۶۹ درصد نسخ حاوی بیشتر از ۴ قلم دارو بودند.

در این مطالعه میانگین قیمت یک نسخه ۱۳۵۳۹ ریال برآورد شده است. بیشترین اقلام تجویزی، به ترتیب:

- 1- tab Adult cold
- 2- cap Amoxicillin - 500 mg
- 3- tab Acetaminophen codein
- 4- tab Ranitidin HCL
- 5- Acetaminophen (Elixir)

بوده است.

۲۲/۴۲۰ درصد نسخ حاوی آنتی بیوتیک ها، ۴۸/۴۵۰ درصد نسخ حاوی داروهای موثر بر دستگاه عصبی مرکزی^۱، ۱۸/۹۳۰ درصد نسخ حاوی داروهای گوارشی، ۷/۴۶۰ درصد نسخ حاوی داروهای استروئیدی، ۲/۶۷۰ درصد حاوی سرم ها، ۳/۹۲۰ درصد نسخ حاوی ویتامین ها، ۱۶/۵۳۰ درصد حاوی نسخ داروهای قلبی - عروقی، ۲۰/۶۱۰ درصد نسخ حاوی داروهای دستگاه اسکلتی و ۱۶/۲۹۰ درصد نسخ حاوی داروهای موثر بر دستگاه تنفسی بودند.

از نظر اشکال دارویی به ترتیب قرص های خوراکی در ۴۱/۷۰ درصد موارد، آمپولها در ۲۱/۶۷ درصد موارد، شربت ها در ۱۷/۸۸ درصد موارد، کپسولها در ۹/۸۱ درصد موارد به ترتیب بیشترین اشکال دارویی تجویزی در نسخ پزشکان عمومی بودند. ۹۲/۰۵ درصد اقلام تجویزی با نام ژنریک نوشته شده بودند و دستورات دارویی در ۹۸/۴۶ درصد موارد خوانا بودند.

در این تحقیق، مطالعاتی که در شهرستانهای اردبیل، خلخال، گرمی، پارس آباد و مشگین شهر انجام شد خلاصه نتایج نشان می دهد که:

حداکثر اقلام دارویی تجویز شده مربوط به شهرستان خلخال می باشد که ۷/۵ قلم به طور متوسط ذکر شده است. در شهرستان اردبیل این رقم ۷/۳ قلم می باشد. از نظر تعداد نسخ دارای یک قلم دارو نتایج به شرح ذیل می باشد:

خلخال ۲۷ نسخه (رتبه اول)، مشگین شهر ۱۶ نسخه، اردبیل ۱۳ نسخه، گرمی ۱۲ نسخه و پارس آباد ۴ نسخه می باشد.

از نظر نسخ دارای بیش از ۴ قلم دارو شهرستان اردبیل با ۴۵۳ نسخه در اولویت اول قرار دارد.

بر اساس نتایج بدست آمده تجویز دارو توسط پزشکان عمومی از وضعیت مطلوبی برخوردار نمی باشند. یقیناً فرهنگ دارو در مردم بدون تغییر عملکرد پزشکان و داروسازان تغییر نخواهد کرد.

بنابراین برای رسیدن هر چه بیشتر به این هدف، لازم است ارتباط حرفه ای پزشک و داروساز افزایش یابد و آموزش دانشجویان پزشکی و پزشکان در تجویز منطقی داروها توسط مسئولین ذیربط پیگیری بشود.

مقدمه

دارو به عنوان یک کالای استراتژیک مورد توجه همه کشورها و دولت ها در دنیا بوده و با توجه به سیاست های هر کشور بهای خاصی برای تهیه و تامین این کالای مهم پرداخته می شود.

در بسیاری از کشورهای دنیا قوانین سنگینی بر توزیع و مصرف داروها وضع می شود. نمونه بارز این مساله قوانین و مقررات وضع شده بر دارو و غذای آمریکا بوسیله سازمان FDA است.

معضلات داروئی ایران به صورت کمبود و یا نبود همیشگی پاره ای اقلام داروئی به صورت مشخصه خاص این نظام درآمده است. متاسفانه بنا به دلایل مختلف، مصرف دارو در ایران بسیار بالا است.

طبق آمارهای مختلف متوسط اقلام داروئی در نسخه پزشکان در ایران ۴ قلم می باشد در حالیکه در کشورهای پیشرفته ۱ قلم و در کشورهای در حال توسعه ۱/۴ - ۱/۲ قلم در هر نسخه می باشد.^۱

با توجه به وضعیت فعلی، چنانچه تغییرات اساسی صورت نگیرد، چشم انداز روشنی برای رفع کامل آن در سالیان آتی در حال حاضر وجود ندارد.

